

Bruxelles, 1. lipnja 2016.
(OR. en)

9641/16

EDUC 218
JEUN 42
AUDIO 73
SOC 364

ISHOD POSTUPAKA

Od:	Glavno tajništvo Vijeća
Na datum:	30. svibnja 2016.
Za:	Delegacije

Br. preth. dok.:	9068/16 EDUC 147 JEUN 37 AUDIO 63 SOC 265
Predmet:	Razvoj medijske pismenosti i kritičkog mišljenja putem obrazovanja i osposobljavanja – <i>zaključci Vijeća (30. svibnja 2016.)</i>

Za delegacije se u prilogu nalaze zaključci Vijeća o razvoju medijske pismenosti i kritičkog mišljenja putem obrazovanja i osposobljavanja, kako ih je Vijeće usvojilo na 3471. sastanku održanom 30. i 31. svibnja 2016.

Zaključci Vijeća
o
razvoju medijske pismenosti i kritičkog mišljenja putem obrazovanja i osposobljavanja

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

PODSJEĆAJUĆI NA

- Članak 2. Ugovora o Europskoj uniji, u kojem stoji da se Unija temelji na vrijednostima poštovanja ljudskog dostojanstva, slobode, demokracije, ravnopravnosti, vladavine prava i poštovanja ljudskih prava, uključujući i prava pripadnika manjina;

UZIMAJUĆI U OBZIR

- Parišku deklaraciju, donesenu 17. ožujka 2015.¹, u kojoj se naglašava važnost *jačanja sposobnosti djece i mladih za kritičko mišljenje i prosuđivanje kako bi, posebno u kontekstu interneta i društvenih medija, mogli shvatiti stvarnu situaciju, razlikovati činjenice od mišljenja, prepoznati propagandu i oduprijeti se svim oblicima indoktrinacije i govora mržnje*;

¹ Deklaracija o promicanju građanstva i zajedničkih vrijednosti slobode, snošljivosti i nediskriminacije putem obrazovanja, Pariz, 17. ožujka 2015.

- Zajedničko izvješće o „ET 2020.” od 15. prosinca 2015.², u kojem se daljnje djelovanje u odnosu na Parišku deklaraciju navodi kao ključan prioritet u novom radnom ciklusu (2015. – 2020.) u obliku *zajedničke analize, uzajamnog učenja, sastanaka, širenja dobre prakse i konkretnih mjera koje se financijski podupiru*;
- Rezoluciju Vijeća i predstavnika vlada država članica, koji su se sastali u okviru Vijeća, od 24. veljače 2016. o promicanju socioekonomskog razvoja i uključivosti u EU-u putem obrazovanja³, koja sadrži obvezu *poboljšanja digitalne i medijske pismenosti mladih, njihove sposobnosti kritičkog mišljenja te njihovih društvenih vještina i građanskih kompetencija*;

I S OBZIROM NA

- Preporuku Europskog parlamenta i Vijeća od 18. prosinca 2006. o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje⁴, u kojoj se kao ključne kompetencije koje bi svi građani trebali steći navode: „digitalna kompetencija”, za koju je potreban *kritički i promišljen stav prema dostupnim informacijama i odgovorna uporaba interaktivnih medija*; „društvene i građanske kompetencije”, koje uključuju sposobnost *razumijevanja različitih stajališta i spremnost na poštovanje vrijednosti drugih*; te „kulturna svijest i izričaj”, koji obuhvaćaju *osjećaj identiteta kao temelj otvorenog stava prema raznolikosti i poštovanja raznolikosti*;

² SL C 417, 15.12.2015., str. 25–35.

³ SL C 105, 19.3.2016., str. 1–4.

⁴ SL L 394, 30.12.2006., str. 10–18.

- Zaključke Vijeća iz studenoga 2012. o Europskoj strategiji za bolji internet za djecu⁵, u kojima je naglašeno da *obrazovni sektor i roditelji imaju važnu ulogu u pomaganju djeci da na koristan i kreativan način iskoriste mogućnosti koje im pruža internet te da utvrde rizike s kojima se susreću na internetu i nose se s njima te da su i samim učiteljima, nastavnicima i roditeljima potrebni potpora i osposobljavanje kako bi bili u toku, ne samo s brzim i nepredvidljivim promjenama u virtualnom životu djece, nego i s novim tehnologijama koje se stalno razvijaju*;
- Komunikaciju Komisije iz siječnja 2014. o sprječavanju radikalizacije koja dovodi do terorizma i nasilnog ekstremizma⁶, u kojoj se među glavnim aktivnostima koje je potrebno poduzeti radi sprječavanja radikalizacije ističu *uža suradnja s civilnim društvom i privatnim sektorom u cilju suočavanja s izazovima na internetu i ulaganje dodatnih napora kako bi se mlade potaknulo na kritičko razmišljanje o ekstremističkim porukama*;
- Zaključke Vijeća iz studenoga 2014. o europskoj audiovizualnoj politici u digitalnom dobu⁷, u kojima se poziva Komisiju i države članice da *promiču dobru praksu i istraživanja o uključivanju medijske pismenosti u formalno obrazovanje i osposobljavanje, kao i u neformalno i informalno učenje*;

⁵ SL C 393, 19.12.2012., str. 11–14.

⁶ Dok. 5451/14.

⁷ SL C 433, 3.12.2014., str. 2–5.

- Zaključke Vijeća i predstavnika vlada država članica, koji su se sastali unutar Vijeća, o ulozi sektora mladih u integriranom i međusektorskom pristupu sprječavanju i suzbijanju nasilne radikalizacije mladih, u kojem se države članice i Komisiju poziva da pomognu mladima u *suzbijanju ekstremističkih utjecaja na internetu i u društvenim medijima* te u razvoju *kritičkog mišljenja i odgovarajućeg znanja, vještina i kompetencija za razumijevanje različitih izvora i programa skrivenih iza pruženih informacija, uključujući propagandu i govor mržnje*⁸;

SMATRA DA

Internet, a posebno društveni mediji, nude dosad neviđene, gotovo bezgranične mogućnosti u pogledu razmjene znanja i ideja. Pružanjem trenutnog pristupa golemim količinama informacija, kao i pristupa širokom nizu izvora, oni mogu znatno utjecati na mišljenja, stavove i shvaćanja. Usto svima nude platformu za samostalno stvaranje, dijeljenje i objavljivanje sadržaja te tako pomažu u razvoju nadarenosti, poticanju kreativnosti i promicanju inovativnosti.

Današnjem svijetu svojstven je jednostavan i neprekidan pristup internetu, a ljudi, osobito mladi, na njemu provode sve više vremena.⁹ Sve je veća važnost virtualnih zajednica i kontakata, posebno putem društvenih medija i usluga za trenutnu razmjenu poruka.

⁸ Dok. 9640/16.

⁹ Više od polovine Europljana služi se društvenim mrežama; mladi čine većinu tih korisnika. Među Europljanima mlađima od 30 godina 84 % njih služi se društvenim medijima, a što je dobná skupina mlađa, to je postotak bliži 100 %.

U TOM KONTEKSTU TAKOĐER NAPOMINJE

Sve je veća važnost medijske pismenosti, tj. svih tehničkih, kognitivnih, društvenih, građanskih i kreativnih sposobnosti koje nam omogućuju da pristupimo tradicionalnim i novim oblicima medija¹⁰, služimo se njima s kritičkim razumijevanjem i sudjelujemo u interakciji s njima. Ona je usko povezana s aktivnim sudjelovanjem u demokratskom životu, s građanstvom i sposobnošću kritičkog i neovisnog prosuđivanja, kao i razmišljanja o vlastitim postupcima, te tako može povećati otpornost mladih na ekstremističke poruke i dezinformacije.

Digitalna kompetencija, koja obuhvaća samouvjerenju, kreativnu i kritičku uporabu informacijskih i komunikacijskih tehnologija, ključna je sastavnica medijske pismenosti. Niska razina digitalne kompetencije osobu može dovesti u nepovoljan položaj, ne samo na tržištu rada na kojem je za gotovo sve poslove potrebna određena razina digitalne kompetencije, nego i u društvu u cjelini. Stoga postoji jasna veza između poboljšanja digitalne kompetencije i napora da se stvore uključivija i povezanija društva.

Medijska pismenost, koja je povezana s pismenošću i komunikacijskim vještinama općenito, uključuje i druge ključne kompetencije, ponajprije *društvene i građanske kompetencije* koje su čvrsto povezane s kritičkim mišljenjem i kojima se osigurava da ljudi cijene raznolikost i poštuju stavove i vrijednosti drugih, ali i *kulturnu svijest i izričaj* koji se temelje na sposobnosti povezivanja vlastitog načina izražavanja stajališta s načinom na koji to čine drugi, među ostalim oni različitog kulturnog podrijetla.

¹⁰ Te nam sposobnosti omogućuju kritičko mišljenje za vrijeme sudjelovanja u gospodarskim, društvenim i kulturnim aspektima društva i igranja aktivne uloge u demokratskom procesu. Taj se pojam odnosi na različite medije: televiziju, video, radio, tisak, različite kanale: tradicionalne, putem interneta i društvenih medija, te obuhvaća potrebe svih dobnih skupina

POTVRĐUJE DA

Digitalna kompetencija sve više postaje neophodna, a zabrinjavajuće velik broj ljudi i dalje ne posjeduje ni osnovnu razinu digitalne kompetencije¹¹, zbog čega im prijeti nezaposlenost i socijalna isključenost. To može doprinijeti stvaranju „digitalnog jaza” koji može uzrokovati društvene i gospodarske nejednakosti, što predstavlja jasan izazov za naše sustave obrazovanja i osposobljavanja.

Uz mnoge koristi i mogućnosti koje mogu donijeti, internet i društveni mediji također sa sobom nose moguće prijetnje i opasnosti, ponajprije stavljajući svima na raspolaganje internetski sadržaj koji je neprimjeren ili čak štetan za djecu i mlade, među ostalim govor mržnje i sadržaje kojima se trivijalizira nasilje. Ostale nepoželjne pojave uključuju mamljenje na internetu i nasilje na internetu, koji mogu znatno utjecati na dobrobit i razvoj djece, a i negativno se odraziti na njihova obrazovna postignuća.

Nedavni teroristički napadi u Europi i drugi slučajevi nasilnog ekstremizma izazvali su posebnu zabrinutost u vezi s neizmjenjnim mogućnostima koje internet i društveni mediji nude svim vrstama ekstremističkih skupina za slobodno širenje mržnje i poruka kojima se potiče na nasilje te nalaženje publike među nezadovoljnim mladima. Takva vrsta radikalizacije koja vodi do nasilja često ima transnacionalnu dimenziju, zahvaljujući čemu mreže ekstremista pristupaju osjetljivim mladima bez obzira na granice. Iako povećanje razine ostvarenog obrazovanja vjerojatno ne bi zaustavilo sve oblike nasilnog ekstremizma, obrazovanje i osposobljavanje mogu i trebali bi doprinijeti sprječavanju radikalizacije.

¹¹ U EU-u 40 % građana nema digitalne vještine ili posjeduje vrlo nisku razinu tih vještina, a procjenjuje se da je za oko 90 % poslova u EU-u potrebna barem određena razina digitalnih vještina. Stjecanje tih vještina stoga brzo postaje preduvjet za radnike da postanu i ostanu zapošljivi.

U okviru svoje ukupne zadaće da pripreme mlade za društvo i tržište rada te im pruže potporu u postizanju osobnog ispunjenja, obrazovanje i osposobljavanje igraju važnu ulogu u pomaganju mladima da postanu medijski pismeni i odgovorni građani budućnosti.

Jedan od ključnih elemenata zadaće obrazovanja i osposobljavanja jest mladima usaditi temeljne vrijednosti poput onih utvrđenih u Ugovoru o Europskoj uniji te razviti i održavati otvoren duh pun propitivanja, uz sposobnost neovisnog i kritičkog mišljenja i dobre prosudbe oslanjanjem na znanje temeljeno na činjenicama te odupiranja ekstremističkim porukama, indoktrinaciji i dezinformacijama i borbe protiv njih.

Kako bi zadržalo svoju relevantnost, ključno je da osoblje u sklopu obrazovanja i osposobljavanja na svim razinama drži korak s tim brzim promjenama i učenicima pruži kompetencije, a to su znanje, vještine i stavovi, i vrijednosti koje su im potrebne za siguran i odgovoran pristup informacijama i drugim medijskim sadržajima, njihovo tumačenje, proizvodnju i uporabu, ponajprije u kontekstu interneta i društvenih medija.

Sveobuhvatni pristupi „za cijelu školu” koji uključuju cijelu školsku zajednicu i ostale relevantne dionike mogu biti od velike važnosti jer se učenje o odgovornom služenju internetom i društvenim medijima često događa izvan učionice u neformalnom i informalnom okruženju.

POZIVA DRŽAVE ČLANICE, UZ UVAŽAVANJE NAČELA SUPSIDIJARNOSTI, DA

1. potaknu posvećivanje dostatne razine pozornosti razvoju medijske pismenosti i kritičkog mišljenja u obrazovanju i osposobljavanju na svim razinama, među ostalim putem obrazovanja o građanstvu i medijima;
2. nastoje povećati razinu digitalne kompetencije među učenicima svih dobnih skupina u perspektivi cjeloživotnog učenja, kao važan preduvjet za jačanje njihove sposobnosti da aktivno sudjeluju u demokratskom životu naših modernih društava, kao i za poboljšanje njihove zapošljivosti;
3. uz nacionalne okvire i alate razmotre primjenu europskog okvira digitalne kompetencije za građane, okvira kompetencija demokratske kulture Vijeća Europe i UNESCO-va okvira za ocjenu globalnih medija i informacijske pismenosti;
4. potaknu stvaranje društveno sigurnih okruženja za učenje, na internetu i izvan njega, u kojima se može otvoreno raspravljati o kontroverznim pitanjima i očuvati slobodu govora te osnaže nastavno osoblje da potiče i vodi takve rasprave;
5. pruže potporu nastavnom osoblju i ravnateljima škola na svim razinama obrazovanja i osposobljavanja da inicijalnim obrazovanjem i trajnim stručnim usavršavanjem razviju svoju digitalnu kompetenciju, pedagoške vještine potrebne za uporabu novih tehnologija i otvorene obrazovne sadržaje u svojoj nastavi te da se učinkovito uhvate ukoštac s pitanjima medijske pismenosti i kritičkog mišljenja s učenicima svih dobnih skupina i društvenih okruženja;

6. surađuju s roditeljima i drugim dionicima u društvu u cjelini s ciljem smanjivanja digitalnog jaza među naraštajima i njegovanja zajedničke kulture dijaloga i međusobnog razumijevanja;
7. učvrste dijalog, suradnju i partnerstva između sektora obrazovanja i osposobljavanja i medijskog sektora, uključujući novinare, kao i sa svim drugim relevantnim dionicima, uključujući civilno društvo i organizacije mladih, s obzirom na činjenicu da učinkovit razvoj medijske pismenosti i kritičkog mišljenja zahtijeva višedisciplinarni pristup i svijest o važnoj ulozi koju u tome mogu igrati neformalno i informalno učenje;
8. potaknu razvoj inovativnih, kreativnih i sudioničkih načina razvoja medijske pismenosti i kritičkog mišljenja u obrazovanju i osposobljavanju, primjerice provođenjem istraživanja i ispitivanjem mogućnosti koje mogu ponuditi kultura i umjetnost, međukulturni pristupi i proizvodnja školskih medija, kao sredstvo za jačanje otvorenosti prema drugim kulturama i aktivnoga građanstva;

POZIVA DRŽAVE ČLANICE I KOMISIJU DA, U OKVIRU SVOJIH NADLEŽNOSTI,

1. u kontekstu strateškog okvira ET 2020. nastave promicati uzajamno učenje, među ostalim prikupljanjem i širenjem primjera dobre prakse u području medijske pismenosti i kritičkog mišljenja, posvećujući posebnu pozornost učinkovitom stupanju u kontakt s učenicima u nepovoljnom položaju i onima kojima prijeti marginalizacija;
2. osiguraju usklađenost politika na razini EU-a u području medijske pismenosti, kako bi se to nadopunilo radom koji stručnjaci obavljaju u raznim relevantnim područjima politika, kao što su obrazovanje, mladi, kultura i audiovizualna politika, kao i u području borbe protiv terorizma, pritom uzimajući u obzir posebnosti sektora obrazovanja i osposobljavanja;

3. podupiru nastojanja da se nastavnom osoblju pruže vještine i alati potrebni za učinkovito hvatanje ukoštac s pitanjima medijske pismenosti i kritičkog mišljenja s učenicima svih dobnih skupina i iz svih društvenih okruženja, među ostalim uporabom portala *School Education Gateway* i promicanjem uzajamnog učenja putem platforme *e-Twinning*;
4. nastave surađivati s drugim multilateralnim forumima, kao što su Vijeće Europe¹², UNESCO i OECD, te uzmu u obzir njihov rad jer izazovi prelaze granice i utječu na zemlje i unutar i izvan Europske unije;
5. za ostvarivanje tih napora potaknu iskorištavanje mogućnosti financiranja koje nude svi relevantni fondovi i programi EU-a, ponajprije Erasmus+, Instrument za povezivanje Europe, europski strukturni i investicijski fondovi, Obzor 2020., Kreativna Europa i Europa za građane.

¹² Posebno u kontekstu Strategije o pravima djeteta 2016. – 2021., koju je 2. ožujka 2016. donio Odbor ministara, a u kojoj je riječ o pitanju zaštite i promicanja prava djeteta u digitalnom okruženju.